

Dames en heren,

In dit rapport van de jury zal ik vier vragen beantwoorden en bij elke vraag wordt het antwoord interessanter.

- Vraag 1: Wie zitten er in de OOA-boekenjury?
Vraag 2: Welke criteria hanteert de jury om te komen tot een top tien en uiteindelijk tot een winnaar?
Vraag 3: Waarom zijn – volgens de jury - de tien boeken van de shortlist de beste boeken van vorig jaar?
Vraag 4: Welk boek wint de prijs voor het beste OOA-boek 2019?

Het antwoord op de eerste vraag ziet u hier:

Samenstelling OOA-Boekenjury:

Gérard Brockhoff (Adstrat)
Martin Groenhuis (De Baak)
Martijn Janssen (TG)
Marguerithe de Man (SIOO)
Mark van Twist (NSOB)
Marijke Spanjersberg (zelfstandig)
Paul Vergeer (zelfstandig)

Martijn Janssen heeft zich dit jaar teruggetrokken uit de jury, omdat hij ook auteur was van een van de ingezonden boeken.

In haar samenstelling streeft de jury altijd naar een afspiegeling van het werkveld van de OOA-adviseurs met ervaring in zowel het bestuur als het verandermanagement, zowel in het publiek domein als in de private sector.

De jury voert geregeld verhitte debatten om het pleit voor het ene of juist het andere boek te beslechten. Gelukkig hebben we vijf criteria die ons daarbij in het gareel houden, te weten:

- Biedt het boek een vernieuwend inzicht, een ander perspectief of een kritische reflectie, kortom: *geeft het boek te denken?*
- Sluit het aan bij actuele thema's in de samenleving waar organisaties zich toe moeten verhouden? Oftewel: *is het boek maatschappelijk relevant?*

- Is het boek goed onderbouwd, heeft de auteur zelf onderzoek gedaan en heeft hij of zij eigen denkwerk verricht, m.a.w.: *is het boek oorspronkelijk?*
- Is het boek *toepasbaar* in de praktijk van de organisatieadviseur? Kan de gemiddelde Ooa-adviseur ermee aan de slag?
- En tot slot: is het boek *toegankelijk* geschreven en ziet het er goed verzorgd uit?

Met deze criteria als leidraad heeft de jury tien boeken geselecteerd, onder het motto: als je je vak als adviseur wilt bijhouden, dan moet je deze tien boeken lezen. Waarom dat zo is, zal ik nu toelichten.

De tien boeken belichten de thema's van onze tijd en benadrukken daarin elk een ander perspectief.

Om te beginnen twee boeken over management. Tegenover een pleidooi voor goed management van Martijn Jansen staat een zeer kritische reflectie op het managementdenken in onze samenleving van Marjolein Quené:

Martijn Jansen: Managen moet

Onder het mom 'meer zelfsturing, minder managers' moet de manager het al een flinke tijd ontgelden. Maar wat doet een manager nou eigenlijk? Het boek *Managen moet* van Martijn Jansen geeft op basis van eigen onderzoek een nauwkeurig beeld van wat managers feitelijk doen. Het boek ordent de praktijk, geeft taal om over management te kunnen spreken en bevat vele praktische tips om managementtaken beter uit te kunnen voeren.

Marjolein Quené: Voorbij de managementmaatschappij. De invloed van management op werk, democratie en vrijheid

Dan de kritische reflectie. Alles wordt tegenwoordig gemanaged – het bedrijfsleven, de overheid, het onderwijs, de zorg, de politiek, de schone lucht en de natuur. De managementfilosofie is tot in alle hoeken en gaten van ons bestaan doorgedrongen. In haar boek *Voorbij de managementmaatschappij* onderzoekt Marjolein Quené wat de aantrekkingskracht is van deze managementfilosofie en wat de dure prijs is die we betalen voor de omarming van het idee dat werkelijk alles gemanaged moet worden.

Dan hebben we drie boeken die ofwel aandacht vragen voor verstrikking dan wel voor vrij stromende energie:

Arjan Widlak en Rik Peters: De digitale kooi

In *De digitale kooi* van Arjan Widlak en Rik Peters lezen we over burgers die verstrikt zijn geraakt in de informatiesystemen van de overheid. Hoe je ten onder kunt gaan aan boetes en schulden of je stemrecht kunt verliezen als er ergens in een van die systemen een registratiefout wordt gemaakt. En hoe lastig of zelfs onmogelijk het blijkt te zijn om zo'n vergissing weer hersteld te krijgen. Aan de hand van verontrustende casuïstiek laten zij zien hoe het systeem regeert. Dit type wake-up call boeken is relatief zeldzaam en wat de jury betreft mogen er meer van dit soort boeken geschreven worden.

Menno Spaan: Van indammen naar laten stromen

In het boek *Van indammen naar laten stromen* stelt Menno Spaan de vraag hoe je in publieke organisaties ruimte kunt maken voor innovatie: hoe kun je experimenteren met creatieve ideeën in een context waarin regels de boventoon voeren, waarin fouten moeten worden vermeden en waarin iedereen meekijkt? De antwoorden op deze vraag komen uit mooie, inspirerende praktijkverhalen. Die zet hij vervolgens om in concrete suggesties om zelf aan de slag te gaan met innovatie in het publiek domein.

Eelke Wielinga en Sjoerd Robijn: Netwerken met energie

Een tweede boek over het benutten van vrij stromende energie is van Eelke Wielinga en Sjoerd Robijn. Leven we in een tijd waarin ego-bewustzijn plaats maakt voor eco-bewustzijn? Worden we gevoeliger voor onze onderlinge afhankelijkheden en onze afhankelijkheid van het ecosysteem waarin we leven? En als dat zo is, hoe geven we daar dan op een goede manier invulling aan? In hun boek *Netwerken met energie* schetsen de twee auteurs hoe we vitale netwerken kunnen creëren, met de natuur als rijke bron van inspiratie. Dat doen ze behoedzaam, nauwkeurig en bevlogen.

We hebben in onze top 10 een pleidooi voor herwaardering van de idealen uit de tijd van de Verlichting. En daarnaast hebben we even krachtige pleidooien om ons serieus te verdiepen in de actuele stand van onze informatietechnologie:

Tjip de Jong en Joseph Kessels: Denken in organisaties. Pleidooi voor een nieuwe verlichting

Als het dogmatisch geloof in marktwerking, in de ijzeren wetten van vraag en aanbod, winstdenken en amorele groei hun beste tijd hebben gehad, kunnen we dan misschien terug naar wijze woorden van vroeger? Dat is wat Tjip de Jong en Joseph Kessels zich afvragen in hun boek: *Denken in organisaties. Pleidooi voor een nieuwe verlichting*. Zij onderzoeken de belangrijkste inzichten uit de verlichtingsfilosofie en passen die toe op actuele organisatievraagstukken. Een pleidooi voor zelfstandig en kritisch denken, altruïsme, empathie en duurzaamheid.

Jim Stolze: Algoritmisering, wen er maar aan!

Van nieuwe verlichting naar algoritmen. Ze zitten overal in onze samenleving verstopt, maar we lijken niet zo goed te weten hoe ze werken, welke impact ze hebben en welke kansen en bedreigingen ze met zich meebrengen. Wat betekent algoritmisering voor een organisatie, wat betekent het voor leiderschap? Want algoritmen zijn niet meer weg te denken uit de bestuurskamer. Dit boek van Jim Stolze ontsluit in heldere bewoordingen een nog grotendeels onbekende, maar zeer aanwezige wereld.

Jan van de Poll: Muurtje factuurtje

Een tweede boek dat ons met algoritmen wakker wil schudden is het boek *Muurtje factuurtje* van Jan van de Poll. Het vak van organisatieadviseur is grotendeels gebaseerd op het uurtje-factuurtje-business-model. Jan van de Poll laat daagt ons uit met de boodschap dat het ook anders kan. Dat nieuwe technologische toepassingen geautomatiseerde consultancy mogelijk maken. Dus geen uren schrijven, maar artificiële intelligentie inzetten. Dit prikkelende boek zwengelt de discussie aan over de vraag met welk businessmodel wij ons geld eigenlijk willen verdienen.

Tot slot hebben we twee boeken in de top-10 die elk vanuit een heel eigen invalshoek het fenomeen mislukking belichten:

Paul Iske: Instituut voor briljante mislukkingen

Allereerst het boek van Paul Iske, met de mooie titel: *Instituut voor briljante mislukkingen*. Dit originele boek richt een standbeeld op voor fouten en mislukkingen. 'Van fouten kun je leren' is geen goedkope doodoener, aldus Paul Iske, maar een zin om heel serieus te nemen. In dit boek beschrijft hij hoe je een open en onderzoekende cultuur creëert waarin fouten stelselmatig onder de loep worden genomen om vervolgens slimmer en sterker voorwaarts te kunnen.

Guido Stompff: Design Thinking

En tot slot het boek van Guido Stompff over *Design Thinking*.

Wat kunnen wij organisatiekundigen leren van ontwerpers en architecten? Zij denken niet in termen van problemen en hun oorzaken, maar in termen van experimenteren en creëren. Zij bewandelen ongebaande paden en werken in kleine stappen aan innovaties die stand houden. Dit boek slaat in glasheldere taal de brug tussen de wereld van de organisatieprofessionals en de design thinkers van wie wij een hoop kunnen leren.

Tot zover onze top tien. Binnen deze top tien springen er voor de jury drie boeken uit :

Vorbij de managementmaatschappij van Marjolein Quené

Desing thinking van Guido Stompff

Algoritmisering, wen er maar aan van Jim Stolze.

Het boek *Vorbij de managementmaatschappij* van Marjolein Quené houdt ons een kritische spiegel voor: de managementmaatschappij waarin we leven is geen natuurwet. We hebben 'm zelf gemaakt en bevestigen 'm ook telkens weer. Het boek daagt ons uit en stelt ons een zeer ongemakkelijke vraag: hoe verhoud ik mijzelf tot dit vanzelfsprekende managementdiscours dat zoveel kapot maakt? Een rijk en gedurfd boek dat te denken geeft en ons stil zet. Zeer de moeite waard.

Dan het boek *Desing thinking* van Guido Stompff.

We weten inmiddels heus wel dat ook voor ons als organisatieprofessionals de wereld niet maakbaar is... en toch sijpelt dit paradigma nog behoorlijk hardnekkig door in veel boeken die de jury onder ogen krijgt. Het boek van Guido Stompff is geschreven vanuit het paradigma dat adviseren intelligent knutselwerk is en dat je vooral al doende ontdekt wat werkt. Wie dit paradigma serieus wil nemen is bij Guido Stompff goed af: hij heeft er echt verstand van en hij heeft zijn kennis op een knappe manier ontsloten in een mooi vormgegeven 'do-it-yourself-boek.'

En tot slot het boek over *Algoritmisering* van Jim Stolze.

Algoritmes: we zien ze steeds vaker in krantenkoppen verschijnen, soms met een alarmerende toon: 'Overheid gebruikt op grote schaal voorspellende algoritmes om schoolverlaters of fraude te voorspellen; risico op discriminatie dreigt'. We kunnen er niet meer aan voorbijgaan, ook niet in ons vak.

De relevantie van het thema, tezamen met de toegankelijke manier waarop Jim Stolze over deze ingewikkelde materie schrijft is voor de jury de reden om dit boek op te nemen in haar top drie, met het dringende advies: lees dit boek!

Drie geheel verschillende boeken uit een rijke vijver van tien boeken die je gelezen moet hebben als je je vak serieus neemt. Na grondig beraad en stevige discussie heeft de jury unaniem gekozen voor het boek dat het ambacht van het vak verrijkt.

OOA-Boek van het jaar 2019 is: *Design Thinking* van Guido Stompff.

Namens de OOA Boekenjury,

Marijke Spanjersberg
Voorzitter